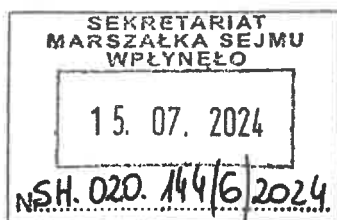

KRASP

Konferencja Rektorów
Akademickich Szkół Polskich

Warszawa, 5 lipca 2024 r.
KRASP/133/2024

Szanowny Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w związku z pismem Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich, Centrum Cyfrowego i Future Law Lab z 2 lipca 2024 r. (w załączeniu) dotyczącym rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych uprzejmie informuję, że Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich popiera stanowisko wyrażone w przedmiotowym piśmie i podziela obawy w zakresie negatywnych skutków proponowanej zmiany regulacji prawnej.

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU
L. dz. SP-2 RP. 020.144.11.2024
Data wpływu 15.07.2024

Z wyrazami szacunku

Prof. dr hab. inż. Arkadiusz Mężyk
Przewodniczący KRASP

Do wiadomości:

- Marszałek Senatu RP, Małgorzata Kidawa-Błońska
- Przewodniczący Sejmowej Komisji Kultury i Środków Przekazu, Piotr Adamowicz
- Przewodniczący Senackiej Komisji Kultury i Środków Przekazu, Jerzy Fedorowicz

Biuro KRASP

Uniwersytet Warszawski

ul. Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa

tel.: 22 55 20 352

biuro@krasp.org.pl | www.krasp.org.pl

Przewodniczący KRASP

prof. dr hab. inż. Arkadiusz Mężyk

Rektor Politechniki Śląskiej

president@krasp.org.pl

Opole, 2 lipca 2024 r.

Szanowny Pan
prof. dr hab. inż. Arkadiusz Mężyk
JM Rektor Politechniki Śląskiej
Przewodniczący Konferencji Rektorów
Akademickich Szkół Polskich

Szanowny Panie Przewodniczący,

W dniu 28 czerwca br. Sejm przyjął rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz niektórych innych ustaw (druki nr 406, 467 i 467-A). Następnym etapem prac nad ustawą odbędzie się w Senacie, najprawdopodobniej już 4 lipca.

Ustawa wprowadza zaskakującą, ale mającą dalekosiężne skutki zmianę w tak zwanym "wyjątku badawczym". Przyjęte brzmienie art. 27 ust. 1:

„Art. 27. ust 1. Instytucje oświatowe oraz podmioty, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1, 2 i 4–8 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, mogą na potrzeby zilustrowania treści przekazywanych w celach dydaktycznych lub w celu prowadzenia działalności naukowej korzystać z rozpowszechnionych utworów w oryginale i w tłumaczeniu, **w tym zwielokrotniać rozpowszechnione drobne utwory lub fragmenty większych utworów nieprzekraczające 25% objętości utworu**, pod warunkiem że korzystanie to nie ma charakteru zarobkowego oraz odbywa się na odpowiedzialność tych instytucji lub podmiotów, na ich terenie lub w innym miejscu, lub za pośrednictwem bezpiecznego środowiska elektronicznego dostępnego, dzięki zastosowaniu procedur uwierzytelniających, tylko dla uczących się i nauczających lub prowadzących działalność naukową w danej instytucji lub danym podmiocie”.

Obecnie obowiązujące brzmienie art. 27 ust. 1 posługuje się pojęciem "fragmentów większych utworów". Jest to tak zwane pojęcie nieostre, celowo użyte przez ustawodawcę, pozwalające na elastyczną interpretację przez pryzmat uzasadnionego zakresu danego wykorzystania. Zgodnie z definicją ze Słownika Języka Polskiego PWN, fragment oznacza po prostu «wyodrębniona część jakiejś całości». Naukowcy oraz instytucje naukowe w ramach prowadzonych badań czy procesu dydaktycznego mogą wykorzystywać właśnie takie wyodrębnione części utworów.

Historia prac nad nowym brzmieniem art. 27 (zmieniająca się w szybkim czasie i bez żadnego uzasadnienia procentowa wielkość dozwolonej objętości kopiowanego utworu było to 20, 3 oraz 25%) obrazuje brak nie tylko pogłębionych, ale w zasadzie jakichkolwiek analiz w zakresie przewidywanych skutków proponowanej regulacji, w tym zysków i strat, nie tylko materialnych, ale i społecznych. Nie bez znaczenia jest także strona praktyczna, czyli w jaki sposób prowadzić rzetelne obliczenia: czy do stron książki wliczać karty tytułowe, strony z abstraktami, spisy treści, czy dla objętości filmu mają znaczenie napisy końcowe, etc.

W praktyce może oznaczać to np.:

- konieczność przerywania pracy nad tekstem, jeśli przekroczymy wyznaczoną granicę 25% objętości utworu (np. w połowie rozdziału),
- wyświetlenie studentom w prezentacji multimedialnej jedynie ¼ wyjściowego dzieła, które będziemy omawiać w czasie zajęć (np. ¼ cyklu fotografii),
- wysłuchanie tylko 25% utworu muzycznego, nad którym aktualnie pracujemy,
- udostępnienie uczniom i studentom tylko 1/4 arkusza ćwiczeniowego, formularza lub tekstu do opracowania (np. zamiast całej strony),
- przedstawienie studentom w czasie zajęć jedynie ¼ filmu, który omawiamy w czasie zajęć ze studentami.

Naszym zdaniem takie ograniczenie nie znajduje uzasadnienia ani w przypadku działalności dydaktycznej ani badawczej.

Po pierwsze, niepotrzebnie i sztucznie zawęża zakres treści utworów, do których można sięgnąć w ramach procesu dydaktycznego i w działalności naukowej. W konsekwencji konieczne będzie wykupienie dodatkowych licencji na korzystanie z utworów w szerszym zakresie.

Po drugie, takie zawężenie jest zbędne i nadmiarowe, skoro do ograniczenia z art. 27 ustawy i tak stosuje się kryterium testu trójstopniowego (art. 35 ustawy). Na tej podstawie jakiegokolwiek korzystanie przekraczające „normalne korzystanie” z utworu, które może godzić w słuszne interesy twórcy, jest niedopuszczalne. Trudno nam zrozumieć, skąd w takim razie arbitralne zawężenie do ¼ utworu. Dotychczasowe granice narzucone przez test trójstopniowy spełniały swoją funkcję, umożliwiając ocenę każdego przypadku z osobna, z uwzględnieniem w szczególności rodzaju utworu, charakteru działalności czy słuszych interesów uprawnionych.

Po trzecie, takie podejście jest niezgodne z dyrektywą o społeczeństwie informacyjnym (2002/29), które w art. 3 lit.a) dopuszcza wprowadzenie wyjątku badawczego, ograniczając go jedynie do wymogu podania źródła, autorstwa i stopnia uzasadnionego przez cel niehandlowy. Nigdzie w dyrektywie nie jest wskazany limit procentowy, do jakiego trzeba byłoby się ograniczyć w przepisie implementującym ten wyjątek. Można mieć też poważne wątpliwości, czy polski ustawodawca mógłby przedstawić sensowne uzasadnienie tezy, że korzystanie z utworu w wymiarze powyżej 25% (albo jak chciano pierwotnie: 3%) sugeruje już cel niehandlowy. W związku z tym takie ograniczenie jest w naszej ocenie nieproporcjonalne.

Reasumując: Art. 27 ust. 1 w obecnym brzmieniu oznacza skrajne ograniczenie możliwości wykorzystania utworów dla celu dydaktycznego, jak i badawczego, które w negatywny sposób wpłynie na rozwój polskiej dydaktyki i badań. Konieczne jest raczej wzmocnienie konstytucyjnej wolności prowadzenia badań naukowych i dydaktyki, w szczególności poprzez rozszerzenie wyjątku badawczego, a nie jego osłabienie poprzez niczym nieuzasadnione sztywne limity dozwolonej objętości zwielokrotnienia utworów.

Rekomendujemy usunięcie z art. 17 ust. 1 wprowadzonej zmiany.

Mamy poczucie, że środowisko naukowe, nie było podmiotem dyskusji o tak ważnej i dalekosiężnej zmianie prawa. Ale dopóki proces legislacyjny nie został zakończony jest czas na refleksję i działanie.

KONFERENCJA DYREKTORÓW
BIBLIOTEK AKADEMICKICH
SZKÓŁ POLSKICH

CENTRUM CYFROWE

Future
Law Lab

Apelujemy do Pana Przewodniczącego o poparcie naszego stanowiska i jego przekazanie zarówno na ręce Marszałka Sejmu jak i Senatu, a także do członków senackiej oraz sejmowej Komisji Kultury i Środków Przekazu.

Z wyrazami szacunku,

Danuta Szewczyk-Kłós

Przewodnicząca
Rady Wykonawczej
Konferencja Dyrektorów
Bibliotek Akademickich
Szkół Polskich

Maria Drabczyk

Prezesa Fundacji
Centrum Cyfrowe

dr hab. Ewa Laskowska- Litak

Kierowniczka
Future Law Lab